

MALAYSIA

PENYATA RASMI PARLIMEN

Parliamentary Debates

KAMAR KHAS

Special Chamber

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGAL KETIGA
MESYUARAT KETIGA**

K A N D U N G A N

UCAPAN DI BAWAH USUL BERKENAAN PERKARA TADBIR KERAJAAN [P.M. 17]:

- **Cadangan Bagi Menyiasat dan Menyelidik
Punca Kekurangan Ikan dan Kematian Ikan
dalam Sangkar di Sungai Selalang**
- *YB. Tuan Wong Ling Bui (Sarikei)* (Halaman 1)
- **Pembaikan Jalan Raya Parlimen Batu Gajah**
- *YB. Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu
(Batu Gajah)* (Halaman 5)

**MALAYSIA
KAMAR KHAS
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL KETIGA
MESYUARAT KETIGA**

Khamis, 17 Disember 2020

Mesyuarat dimulakan pada pukul 12.00 tengah hari

DOA

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Sri Azalina Othman Said)
mempengerusikan Mesyuarat]*

**UCAPAN DI BAWAH USUL
BERKENAAN PERKARA TADBIR KERAJAAN (P.M. 17)**

**Cadangan Bagi Menyiasat dan Menyelidik
Punca Kekurangan Ikan dan Kematian Ikan
dalam Sangkar di Sungai Selalang**

12.04 tgh.

Tuan Wong Ling Bui [Sarikei]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kawasan Selalang terletak kira-kira 38 kilometer dari bandar Sarikei. Saya menerima aduan daripada penduduk setempat di kawasan Kerubong Selalang yang mana pekerjaan utama mereka adalah nelayan. Menurut mereka pada masa kini, mereka menghadapi kesukaran untuk aktiviti penangkapan ikan disebabkan ikan di Sungai Selalang semakin berkurangan. Oleh yang demikian, pendapatan mereka juga semakin berkurangan dan taraf hidup mereka menjadi semakin sukar.

Selain itu, saya juga menerima aduan daripada sebuah syarikat yang mana syarikat ini telah menternak ikan secara besar-besaran di Sungai Selalang dan mempunyai sebanyak 316 buah sangkar ikan. Syarikat tersebut juga menjalankan perniagaan ternakan ikan air laut dalam sangkar secara besar-besaran bagi tujuan dikomersialkan.

Pada 30 November 2019, pemilik syarikat tersebut telah mendapati bahawa ikan yang ditenak di dalam sangkar di Sungai Selalang telah mengalami kematian secara besar-besaran yang disyaki berpunca daripada pencemaran air di kawasan tersebut. Kematian ikan ternakan ini telah mendatangkan kerugian yang amat besar kepada pemilik syarikat tersebut.

Syarikat ternakan ikan laut dalam sangkar di Sungai Selalang telah menghantar sampel air dan ikan kepada beberapa buah jabatan berkenaan

dan juga makmal swasta. Keputusan analisis makmal tersebut mendapati bahawa memang terdapat pencemaran air di dalam Sungai Selalang. Punca pencemaran tersebut masih tidak dapat dikenal pasti dan perkara ini masih tidak dapat diselesaikan. Akibat daripada permasalahan ini, nelayan dan pemilik syarikat ternakan ikan dalam sangkar di Sungai Selalang masih tidak dapat menjalankan sebarang aktiviti pencarian ikan dan penternakan ikan pada masa kini.

Menurut aduan yang telah saya terima, penduduk dan pemilik syarikat juga menyatakan di kawasan mereka telah dibina sebuah kilang pemprosesan kelapa sawit yang diusahakan oleh sebuah syarikat besar di Sarawak. Kilang tersebut terletak kira-kira 4.7 kilometer dari Pekan Selalang. Kilang tersebut telah beroperasi pada Julai 2019 tahun lalu.

Menurut mereka, besar kemungkinan ikan yang terdapat di Sungai Selalang semakin berkurang dan mengalami kematian akibat daripada bahan kumbahan yang telah dilepaskan dari kilang tersebut. Adakah kilang tersebut mengamalkan tatacara pengendalian piawaian mengikut standard SOP yang tepat. Mohon kementerian berkenaan membuat penyiasatan.

Dengan ini, saya meminta kementerian yang terlibat untuk menyiasat dan menyelidik, apakah punca sebenar kekurangan ikan di Sungai Selalang dan kematian ikan ternakan di dalam sangkar di Sungai Selalang. Adakah berpunca dari kilang tersebut atau sebaliknya? Saya berharap pihak kementerian dapat menyiasat dan menyelidik akan perkara ini dengan secepatnya. Sekian, terima kasih.

12.08 tgh.

Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Makanan II [Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Sarikei.

Setelah meneliti dengan tekun isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Tuan Wong Ling Biu (Sarikei), terdapat dua isu utama yang dibangkitkan iaitu punca sebenar kekurangan ikan dan kematian ikan ternakan di Sungai Selalang yang melibatkan Kementerian Pertanian dan Industri Makanan.

Manakala isu adakah kilang pemprosesan kelapa sawit mengamalkan tatacara pengendalian piawaian mengikut standard yang tepat adalah di bawah Kementerian Alam Sekitar dan Air berasaskan kepada Akta Kualiti Alam Sekeliling 1974 [Akta 127].

Untuk makluman Yang Berhormat, Pejabat Perikanan Laut Daerah Sarikei telah menerima dua laporan mengenai kematian bagi semua ikan yang ditenak di Sungai Limut, Kampung Selalang iaitu pada 30 November 2019 dan 16 September 2020 yang terbaru.

Berdasarkan laporan, kematian ikan ini melibatkan lima orang pengusaha adik-beradik iaitu Ling Chong Kok, Ling Chong Sing, Ling Cheong Seong, Ling Kai Wong dan Ling Chong Kim dengan jumlah 316 buah petak sangkar yang terdiri daripada ikan siakap, jenahak, kerapu hibrid, kerapu, ayam laut, belukut dan juga gerut.

■1210

Kerugian yang dialami oleh pengusaha adalah dianggarkan berjumlah RM2.8 juta. Pengusaha berkenaan telah menjalankan aktiviti ternakan bermula pada tahun 2004 dan belum pernah mengalami kejadian kematian ikan secara besar-besaran. Salah seorang pengusaha itu iaitu Encik Ling Kai Wong pernah menerima Anugerah Peladang Jaya peringkat negeri Sarawak pada tahun 2010 dan sebagai Ikon Agroprenuer Muda 2018/2019. Manakala sangkar beliau juga telah mendapat pensijilan myGAP pada tahun 2017.

Bagi aduan pertama pada 30 September 2019, siasatan awal Jabatan Perikanan Laut Sarawak (JPLS) pada 1 Disember 2019 mendapati kesemua ikan yang ditenak termasuk ikan-ikan sungai yang lain telah mati dengan menunjukkan tanda-tanda fizikal seperti mata terbujur keluar dan perut kembung.

Keputusan analisis makmal menunjukkan bacaan yang tinggi bagi nitrit iaitu 0.8 peratus dan *phosphate* 0.39 peratus. Bacaan normal nitrit adalah 0.03 peratus dan *phosphate* adalah 0.05 peratus. Selain itu, tiada sebarang tanda klinikal yang menunjukkan ikan-ikan di sungai tersebut mati akibat serangan penyakit ataupun serangan parasit.

Tuan Yang di-Pertua, berdasarkan siasatan yang dijalankan oleh Jabatan Alam Sekitar pada 1 Disember 2019, didapati tiada pelepasan efluen di pelepas akhir kilang TBS Palm Oil Mill Sdn. Bhd. Namun terdapat *leachate* mengalir ke sungai berdekatan dari longgokan *empty fruit bunch* tanpa melalui sistem pengolahan efluen terlebih dahulu.

Keputusan analisis makmal berdasarkan sampel air yang diambil menunjukkan kualiti air sungai berada pada kelas dua. Manakala paras *biochemical oxygen demand* dan *ammoniacal* nitrogen pada kelas empat mengikut *water quality index classification* iaitu kualiti air sungai adalah sesuai bagi tujuan kegunaan perikanan dan pengairan. Ini pada 1 Disember 2019.

Jabatan Kimia Malaysia Cawangan Sibuan memaklumkan faktor kematian ikan mungkin disebabkan oleh kualiti air yang berubah dengan cepat bergantung pada faktor air pasang surut serta penurunan hujan. Kemungkinan juga bahan organik daripada hampas dan tandan kelapa sawit boleh menyebabkan pencemaran sungai berlaku.

Kementerian juga dimaklumkan bahawa pihak penternak pernah membuat tuntutan ganti rugi kepada TBS Palm Oil Mill Sdn. Bhd. Pada awalnya pihak kilang telah bersetuju untuk membayar 40 peratus daripada jumlah tuntutan tetapi sehingga hari ini tiada penyelesaian dari kedua-dua pihak.

Bagi aduan kedua yang telah diterima pada 16 September 2020, pengusaha mendakwa bahawa berlaku kematian ikan di sangkar beliau. Sampel air dan ikan telah diambil pada hari yang sama oleh Jabatan Perikanan Laut Sarawak dan keputusan makmal menunjukkan bacaan yang tinggi bagi kandungan nitrit, *phosphate* dan juga ammonia.

Manakala berdasarkan aduan yang diterima oleh Jabatan Alam Sekitar pada 10 Oktober 2020, keputusan analisis ke atas sampel air di takat pelepasan air didapati semua parameter adalah tidak patuh kecuali *oil and grease*.

Selaras dengan ini, kementerian ini dimaklumkan bahawa Jabatan Alam Sekitar telah membuka dua kertas siasatan terhadap premis kilang sawit TBS Oil Mill Sdn. Bhd. iaitu:

- (i) bagi keputusan pensampelan yang dijalankan pada 1 Disember 2019, pertuduhan adalah bagi kesalahan air resapan (*leachate*) tidak dialirkan ke sistem pengolahan efluen terlebih dahulu sebelum dilepaskan ke perairan. Bagi pertuduhan ini, Jabatan Alam Sekitar telah mendapat izin mendakwa dan akan didaftarkan untuk proses pendakwaan; dan
- (ii) bagi keputusan pensampelan yang dijalankan pada 10 Oktober 2020, pertuduhan adalah bagi kesalahan melanggar syarat lesen iaitu tidak mematuhi had-had yang dibenarkan dalam jadual pematuhan. Bagi pertuduhan ini, JAS masih menunggu izin untuk proses pendakwaan seterusnya.

Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Pertanian dan Industri Makanan memandang serius berhubung perkara ini. Namun memandangkan kuasa Jabatan Perikanan Malaysia dan Jabatan Perikanan Laut Sarawak hanya

merangkumi khidmat nasihat teknikal ternakan akuakultur, biosekuriti dan pensijilan myGAP, kementerian mencadangkan isu ini dibincangkan di peringkat Dewan Undangan Negeri Sarawak bagi mendapatkan kaedah penyelesaian yang menyeluruh daripada jabatan-jabatan, agensi-agensi yang terlibat di peringkat negeri.

Dalam usaha menambahkan sumber perikanan di Sungai Selalang ini, kementerian akan mengadakan program pelepasan benih ikan. Antaranya melibatkan spesies udang galah dan siakap. Pengusaha yang terlibat juga dicadangkan untuk memohon *in-kind contribution* seperti benih ikan dan makanan ikan dari Jabatan Perikanan Laut Sarawak bagi membantu penternak mengembangkan kembali hasil ternakan mereka. Sekian, terima kasih.

Pembaikan Jalan Raya Parlimen Batu Gajah

12.16 tgh.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih juga kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri Kerja Raya.

Tuan Yang di-Pertua, berikut adalah beberapa isu yang perlu dipertimbangkan oleh Kementerian Kerja Raya di kawasan Parlimen Batu Gajah iaitu:

- (i) Jalan Kledang Utara dari lampu trafik Old Town Falim sehingga lampu trafik Taman Mas, jalan adalah terlalu sempit, perlu tambah satu lagi lorong;
- (ii) banyak bangunan kuarters JKR berada dalam keadaan terbiar di kawasan Parlimen Batu Gajah. Apakah tindakan atau rancangan kerajaan dalam memperbaiki dan menggunakan semula? Bangunan-bangunan ini boleh dijadikan pusat-pusat kebajikan daripada dibiarkan menjadi usang;
- (iii) membina jambatan melintasi Sungai Selinsing di Kampung Baru Nalla, Tronoh. Kelubung yang sedia ada adalah terlalu kecil dan mengakibatkan keadaan '*bottleneck*' menyebabkan kerap berlakunya banjir kilat;
- (iv) membina jambatan di Sungai Bakong di Kampung Piandang, Jalan Parit. Kelubung yang sedia ada juga terlalu sempit dan '*bottleneck*', tidak boleh menampung

- kuantiti air yang besar ketika hujan lebat mengakibatkan banjir kilat;
- (v) menggantikan jambatan sementara yang telah dibina di Jalan Kampung Bali, Tronoh. Jambatan sementara yang dibina sudah pun digunakan lebih tiga tahun selepas jalan raya siap dibina tetapi pihak JKR masih belum membina jambatan baru menggantikan jambatan sementara;
 - (vi) mohon menaik taraf jambatan melintasi Sungai Kledang di Jalan Lahat, Menglembu. Banjir kilat kerap berlaku di jalan tersebut mengakibatkan kesesakan lalu lintas. Pembinaan jambatan baru akan menyelesaikan masalah ini;
 - (vii) saya difahamkan kerajaan pernah memberi peruntukan untuk melebarkan jalan Siputeh–Parit. Saya juga pernah membangkitkan isu ini beberapa kali dalam Dewan yang mulia tetapi tidak ada apa-apa maklum balas yang positif. Saya mohon supaya Yang Berhormat Menteri akan mengambil inisiatif untuk menaik taraf jalan yang saya maksudkan. Ini akan menggalakkan dan menggiatkan lebih banyak aktiviti ekonomi dan sosial di kawasan ini;
 - (viii) banyak lampu jalan dari Jelapang sehingga Lumut di Jalan Besar Ipoh–Lumut tidak berfungsi. Perkara ini juga pernah dibangkitkan dalam Jawatankuasa Tindakan Daerah. Alasannya kos memperbaiki adalah terlalu tinggi. Apakah kita akan memberi alasan yang sama selama-lamanya? Imej JKR terjejas kerana ada tiang lampu tetapi tidak berfungsi untuk sekian lama;
 - (ix) masalah banjir kilat yang sering berlaku di kawasan Siputeh di Jalan Besar Ipoh–Lumut. Air bertakung di jalan raya tersebut mengganggu lalu lintas dan menyebabkan kesesakan ketika hujan lebat; dan
 - (x) sistem saliran yang kurang memuaskan di kawasan Taman Arkid dan Taman Kledang Permai menyebabkan banjir kilat sering berlaku di kawasan tersebut ketika hujan lebat. Kementerian Kerja Raya

bersama Majlis Bandaraya Ipoh harus mencari jalan penyelesaian bagi mengatasi masalah ini.

Sekian, terima kasih.

■1220

12.20 tgh.

Timbalan Menteri Kerja Raya [Dato' Eddin Syazlee bin Shith]:

Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh dan salam sejahtera. Terima kasih dan dengan izin Tuan Yang di-Pertua, terima kasih juga kepada sahabat saya dari Batu Gajah, Yang Berhormat Ahli Parlimen Batu Gajah di atas semua persoalan dan isu yang dibangkitkan dalam sidang Kamar Khas pada hari ini.

Walau bagaimanapun, saya ingin menyatakan secara jujurnya daripada 10 soalan yang dikemukakan itu, lima soalan itu bukan berada dalam bidang kuasa Kementerian Kerja Raya. Walau bagaimanapun, saya akan kongsi jawapan-jawapan yang diberikan sebagai semakan dan rujukan kepada Ahli Yang Berhormat.

Untuk makluman Yang Berhormat, Jalan Kledang Utara adalah sebahagian daripada jalan persekutuan (FT005) *Falim connector*. Pada masa kini, *level of service* jalan tersebut masih dalam keadaan kategori 'A'. Untuk jangka masa pendek, Kerajaan Negeri Perak melalui Jabatan Kerja Raya Perak akan mensyaratkan setiap pemaju bagi pembangunan di sepanjang jalan raya di Perak supaya menaik taraf persimpangan keluar masuk termasuk pertambahan lorong mengikut keperluan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat selanjutnya, sehingga kini kementerian belum menerima sebarang permohonan dari JKR negeri Perak untuk menaik taraf jalan berkenaan. Kementerian ini akan meneliti cadangan projek ini sekiranya dimohon untuk *rolling plan* Rancangan Malaysia Ke-12 yang akan datang dan memenuhi keperluan teknikal untuk dibina. Walau bagaimanapun, kelulusan projek adalah bergantung pada agensi pusat berdasarkan keutamaan dan kedudukan kewangan semasa kerajaan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat selanjutnya, kerajaan sentiasa memantau aset milikan terutama sekali yang berkaitan kuarters yang menjadi fasiliti kepada kakitangan kerajaan. Bagi memastikan semua kuarters dijaga dengan baik, prestasi keadaan bangunan diukur dan direkodkan sekurang-kurangnya dalam tiga tahun. Daripada rekod tersebut, peruntukan dapat disalurkan kepada kuarters yang tersasar.

Untuk pelaksanaan kerja-kerja tahun 2020, bagi negeri Perak sebanyak RM2.39 juta telah diperuntukkan melalui peruntukan belanjawan tahunan dan

Pakej Rangsangan Ekonomi (PRE) untuk kerja-kerja penyelenggaraan yang melibatkan 37 buah kuarters. Kerja-kerja penyelenggaraan ini merupakan tindakan yang dilaksanakan setiap tahun dan tersasar kepada kuarters yang memerlukan penyelenggaraan di negeri secara berperingkat.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat selanjutnya, bangunan-bangunan kuarters dalam negeri terbiar di kawasan Parlimen Batu Gajah adalah kuarters milik kerajaan negeri. Terdapat lapan unit kuarters di Jalan Perpaduan, Batu Gajah, Perak dan status kuarters tersebut adalah seperti berikut:

- (i) satu unit baik, berpenghuni;
- (ii) dua unit rosak; dan
- (iii) lima unit uzur ataupun usang dan tidak sesuai untuk digunakan.

Kementerian Kerja Raya hanya melaksanakan pembaikan dan penyelenggaraan kuarters JKR milikan KKR sahaja dan tidak menyalurkan peruntukan bagi pembaikan dan penyelenggaraan milik kerajaan negeri.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, jalan Kampung Baru Nalla, Tronoh adalah di bawah seliaan Pejabat Tanah dan Daerah Kinta. Sehubungan itu, cadangan pembinaan jambatan untuk menggantikan kelubung ataupun *culvert* sedia ada di jalan tersebut adalah di bawah Pejabat Tanah dan Daerah Kinta.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat selanjutnya, kementerian ini tidak menerima sebarang permohonan untuk membina jambatan bagi menggantikan kelubung ataupun *culvert* sedia ada di Sungai Bakong, Kampung Piandang di Jalan Parit, Siputeh FT073 daripada JKR negeri Perak atau Bahagian Jambatan, Cawangan Jalan JKR Malaysia untuk *rolling plan* yang pertama.

Rancangan Malaysia Ke-12 (RMKe-12). Kementerian ini akan meneliti cadangan projek ini sekiranya dimohon untuk *rolling plan* RMKe-12 yang akan datang dan memenuhi keperluan teknikal untuk dibina. Walau bagaimanapun, kelulusan projek adalah bergantung kepada agensi pusat dan juga kedudukan semasa kewangan kerajaan.

Untuk soalan yang selanjutnya, Jalan Kampung Bali adalah jalan negeri dengan nombor laluan A112 dan pembinaan jambatan baru bagi menggantikan jambatan sementara di laluan tersebut adalah di bawah bidang kuasa Kerajaan Negeri Perak.

Selanjutnya Yang Berhormat, Jalan Lahat adalah di bawah seliaan Majlis Bandaraya Ipoh (MBI) dan pembinaan jambatan baru melintasi Sungai Kledang di jalan tersebut adalah di bawah tanggungjawab MBI.

Untuk makluman Yang Berhormat selanjutnya, projek menaik taraf laluan FT073 dari Parit ke Siputeh Daerah Perak Tengah, Perak telah diluluskan semua pelaksanaannya oleh agensi pusat pada 18 Mei 2020. Status semasa pelaksanaan projek ini masih dalam peringkat perolehan yang dilaksanakan secara tender terbuka. Kerja-kerja pembinaan di tapak projek dijangka akan bermula pada suku kedua tahun 2021.

Selanjutnya Yang Berhormat, bagi tahun 2020 pihak Kementerian Kewangan Malaysia (MOF) telah meluluskan peruntukan sebanyak RM15,911,400 bagi pelaksanaan program penyelenggaraan lampu jalan dan lampu isyarat jalan persekutuan Semenanjung Malaysia. Daripada peruntukan tersebut, sebanyak RM1,640,000 diagihkan untuk penyelenggaraan lampu jalan dan lampu isyarat di jalan persekutuan di negeri Perak.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat selanjutnya, masalah lampu jalan yang dibangkitkan di jalan besar Ipoh dan Lumut adalah merujuk kepada laluan persekutuan FT005 dan seksyen 673 dan 630 sehingga seksyen 708 dan 893 bagi tujuan penyelenggaraan lampu jalan di kawasan tersebut, peruntukan sebanyak RM137,400 telah disalurkan kepada Jabatan Kerja Raya Kinta. Oleh sebab peruntukan yang ada adalah sangat terhad, keutamaan diberikan kepada kerja pembaikan kerosakan kecil lampu jalan dan lampu isyarat yang kritikal sahaja.

Kementerian ini mengambil maklum perkara yang dibangkitkan dan akan memberi perhatian yang khusus dalam perkara ini pada tahun hadapan, 2021. Semakan kementerian mendapati isu masalah banjir kilat yang sering berlaku di kawasan Siputeh di jalan besar Ipoh, Lumut adalah merujuk kepada laluan FT05 di seksyen 684 sehingga seksyen 686.

Keadaan air bertakung di jalan raya tersebut adalah disebabkan oleh air daripada longkang, majlis masuk ke longkang yang diselenggara oleh Jabatan Kerja Raya (JKR) dan seterusnya melimpah keluar apabila hujan lebat. Perkara ini telah dimaklumkan oleh pihak JKR Daerah Kinta kepada pihak majlis berkenaan untuk menyemak semula aliran air di kawasan berkenaan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, longkang JKR dibina adalah bertujuan untuk mengatasi aliran air jalan sahaja. Perkara yang selainnya perlu dimaklumkan kepada Majlis Daerah Batu Gajah untuk mencari penyelesaian. Akhir sekali, semakan kementerian mendapati jalan berhampiran kawasan Taman Arkid dan Taman Kledang Permai adalah merupakan jalan majlis dan

tidak diwartakan sebagai jalan persekutuan. Isu berkaitan jalan majlis adalah di luar bidang kuasa Kementerian Kerja Raya dan perlu dirujuk kepada Kerajaan Negeri Perak. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Sri Azalina Othman Said]: Ahli-ahli Yang Berhormat, dengan itu tamatlah sesi ucapan di bawah usul berkenaan perkara tadbir kerajaan pada hari ini. Ahli-ahli Yang Berhormat, Mesyuarat Kamar Khas hari ini ditangguhkan sehingga satu tarikh yang tidak ditetapkan.

[Kamar Khas ditangguhkan pada pukul 12.29 tengah hari]